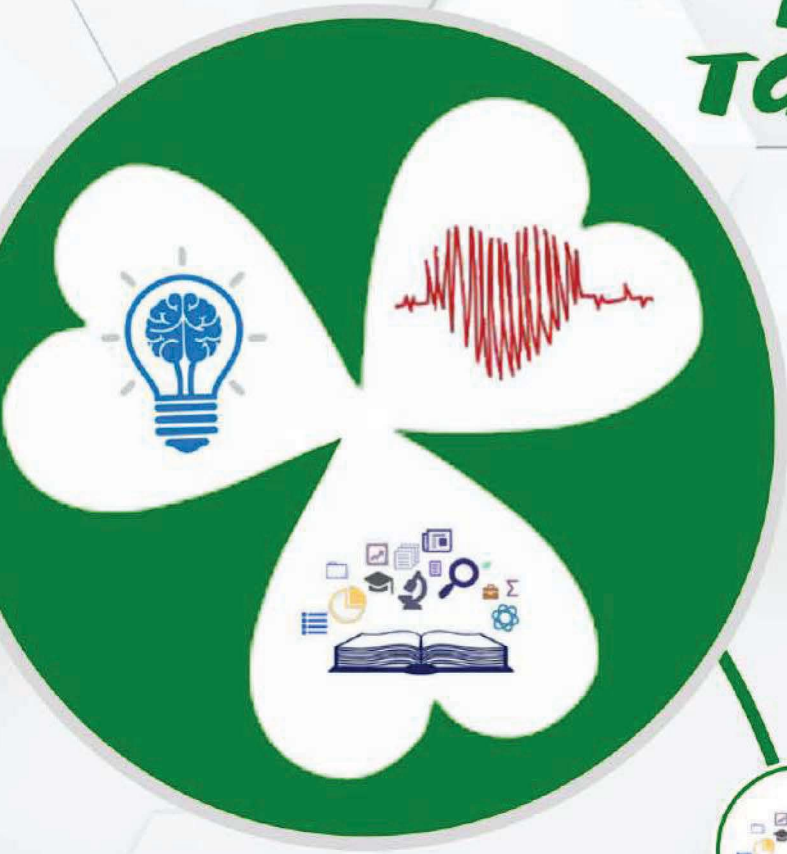

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№12(30)2023

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру
дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 12(30) 2023

Київ – 2023

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv", Nutrition Center of
Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 12(30) 2023

Kiev – 2023

Яценко Т.В., Шкляєва Г.О. 558
*ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМПАТІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У
 МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ*

СЕРІЯ «Психологія»

Ordatii N.M. 570
*SOCIO-CULTURAL REALITY OF PHILOSOPHICAL PRECONDITIONS
 FOR THE FORMATION OF ENVIRONMENTAL KNOWLEDGE*

Болотова О.М. 579
*РОЛЬ ПЕРСПЕКТИВИ СПРИЙНЯТТЯ «СПОСТЕРІГАЧ» СПОГАДІВ
 АВТОБІОГРАФІЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ФОРМУВАННІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ
 ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ ПОДІЙ, ЯКІ ТРАВМУЮТЬ(ПСИХОЛОГІЧНІ
 НАСЛІДКИ ВІЙНИ)*

Булгакова О.Ю., Савченкова М.В. 597
*ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
 СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ*

Варивода К.С. 609
*СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ
 НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ
 СПЕКТРА АУТИЗМУ*

Володарська Н.Д. 623
*ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ПСИХІЧНОГО
 ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ*

Дідух М.М. 637
*ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ
 ПРОФЕСІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА*

Жук О.М., Савчук Н.А., Гапончук О.М. 646
*РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ФОРМУВАННІ СТЕРЕОТИПІВ
 ПОВЕДІНКИ ТА МИСЛЕННЯ*

**Кернас А.В., Чумаєва Ю.В., Котляр Л.І., Рубський В.М.,
 Запорожцев Є.Г., Пахмурний В.А.** 659
*ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ
 КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД
 НА ПРОБЛЕМУ*

УДК 378.147:316.6

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-597-608](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-597-608)

Булгакова Олена Юріївна доктор психологічних наук, професор, декан факультету дошкільної педагогіки та психології, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Ніщинського, 1, м. Одеса, 65000, тел.: (067) 715-12-71, <https://orcid.org/0000-0002-1750-0349>

Савченкова Марія Вікторівна викладач-стажист кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Ніщинського, 1, м. Одеса, 65000, тел.: (099) 238-85-41, <https://orcid.org/0009-0007-1904-7713>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню специфіки професійної майбутніх фахівців соціономічного профілю. Професійна діяльність фахівців соціономічних професій, це діяльність, за якої професійні компетенції усвідомлено використовуються фахівцем (при безпосередній взаємодії з людиною, що звернулася за допомогою), з метою надання фізичної, соціальної та психологічної допомоги, для покращення якості його життєдіяльності. Аналізуючи процес професійного самовизначення, особливо слід відзначити його тісний взаємозв'язок з поняттям професійного розвитку, що визначається як процес соціалізації, що відбувається в онтогенезі людини, спрямований на присвоєння ним різних аспектів світу праці, зокрема професійних ролей, професійної мотивації, професійних знань та навичок. Діяльність фахівців соціономічної сфери передбачає наявність певних нахилів, здібностей та професійно значущих якостей. Серед спільних схильностей можна виділити: позитивне сприйняття світу, альтруїстичну спрямованість, бажання працювати з людьми та для них, вміння слухати та чути співрозмовника, а також самому ясно та послідовно викладати свої думки, вміння знайомитися та спілкуватися з новими людьми, а також бажання та схильність організувати діяльність інших тощо. Серед професійно значущих якостей можна відзначити: сензитивність, уважність, емоційну стійкість, толерантність, гнучкість, емпатію, спостережливість, швидкість прийняття рішень, організаторські та комунікативні здібності. Охарактеризовано особливості професійного самовизначення здобувачів – майбутніх фахівців соціономічного профілю, на етапі їх навчання у ЗВО та конкретизовано індивідуально-психологічні особливості їхнього професійного самовизначення.

До індивідуально-психологічних особливостей були віднесені: особистісні особливості, соціально-психологічні установки, система ціннісних орієнтацій та мотивів.

Ключові слова: майбутній фахівець соціономічного профілю, психологічні особливості, майбутній психолог, професійне самовизначення.

Bulgakova Olena Yuriyivna Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Preschool Pedagogy and Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky», Nishchinsky St., 1, Odesa, 65000, tel.: (067) 715-12-71, <https://orcid.org/0000-0002-1750-0349>

Savchenkova Mariia Viktorivna teacher-intern of the department of preschool pedagogy, State Institution "Sout Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky", Nishchinsky St., 1, Odesa, 65000, tel.: (099) 238-85-41, <https://orcid.org/0009-0007-1904-7713>

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIONOMIC SPHERE

Abstract. The article is devoted to the study of the specifics of the professional future of specialists in the socionomic profile. The professional activity of specialists in socionomic professions is an activity in which professional competences are consciously used by a specialist (in direct interaction with a person who has sought help), with the aim of providing physical, social and psychological assistance to improve the quality of his life. Analyzing the process of professional self-determination, it should be especially noted its close relationship with the concept of professional development, which is defined as a process of socialization that occurs in the ontogenesis of a person, aimed at assigning him various aspects of the world of work, in particular professional roles, professional motivation, professional knowledge and skills. The activities of specialists in the socionomic sphere require the presence of certain inclinations, abilities and professionally significant qualities. Common tendencies include: a positive perception of the world, an altruistic orientation, a desire to work with and for people, the ability to listen and hear the interlocutor, as well as to express one's thoughts clearly and consistently, the ability to meet and communicate with new people, as well as the desire and inclination to organize the activities of others, etc. Among the professionally significant qualities can be noted: sensitivity, attentiveness, emotional stability, tolerance, flexibility, empathy, observation, speed of decision-making, organizational and communication skills. The peculiarities of the professional self-determination of the applicants - future specialists of the socionomic profile, at the stage of their studies in higher education institutions are characterized, and the individual and psychological peculiarities of their professional self-determination

are specified. Individual psychological characteristics included: personal characteristics, socio-psychological attitudes, a system of value orientations and motives.

Keywords: future specialist in the socio-economic profile, psychological features, future psychologist, professional self-determination.

Постановка проблеми. У зв'язку з глибокими і швидкоплинними соціально-економічними змінами, що відбуваються в країні, демократизацією і гуманізацією суспільства різко зросла значимість професій соціономічного профілю, представниками якої є психологи, соціальні працівники та педагоги. Оскільки в цих сферах соціальної практики засобом професійної діяльності виступає сама особистість фахівця, потрібна пильна увага до особливостей процесу їхнього особистісно-професійного самовизначення до умов, що впливають на нього.

У сучасному суспільстві професійна діяльність людини висуває дедалі вищі вимоги до її інтелектуальних, психологічних, фізичних ресурсів. Сучасна психологія приділяє велику увагу проблемі оптимального психологічного стану людини в різних галузях професійної діяльності.

Психологічній підготовці фахівців соціономічної сфери ще не приділяється належної уваги. Ми розглядаємо обрану нами групу фахівців як творчих, працьовитих та психологічно стійких. Означені якості поряд з емоційною свободою та терпінням стають необхідними властивостями майбутніх фахівців соціономічної сфери, що й обґрунтовує актуальність нашої роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему психологічних особливостей майбутніх фахівців соціономічної сфери вивчали І. Андрійчук [1], Т. Афанасьєва [2], Т. Браницька [3], І. Дружиніна [4] та ін., але не існує єдиного визначення й формулювання цього явища як феномену.

У психології прийнято розрізняти особистість і характер як терміни та феномени. Це стосується відношення до індивідуально-специфічного способу та дій. Історико-психологічно склалося так, що поняття «характер» визначається як множина індивідуальних властивостей та якостей. Це може проявлятися в діяльності й поведінці будь-якої людини. Характер визначається як психічний склад особистості, це індивідуальні яскраво виражені риси людини. Вони своєрідні та впливають на поведінку та вчинки особистості. Звісно, до характеру відносяться і здібності, і якості темпераменту. Все це яскраво виражені індивідуальні риси, що впливають на поведінку людини.

Характер формується в процесі навчання й трудовій практиці. На це впливають суспільні відносини, життєві конфлікти. Характер людини проявляється у поведінці, справах і вчинках. Під їх впливом він формується.

Психологічними формами вираження спрямованості є прояви характеру. А змістом є практичне ставлення людини до інших й до самого

себе. Основою формування характеру є взаємини людини з іншими людьми. Виховання є головною формою становлення характеру. Через ставлення до інших формується ставлення до себе. Всі сторони характеру проявляються в праці та відношенні до неї. Характер формується у житті, і протягом життя він змінюється.

Спрямованість особистості фахівця соціономічної сфери проявляється у всій його професійній життєдіяльності і в окремих педагогічних ситуаціях. Може визначати його сприйняття і логіку поведінки.

Розвитку педагогічної спрямованості сприяє зрушення мотивації фахівця соціономічної сфери з предметної сторони його праці на психологічну сферу, інтерес до особистості дитини.

До властивостей особистості фахівця соціономічної сфери відносять здібності, характер і психічні стани. Також рівень розвитку окремих психічних функцій (волі, інтелекту, мови та ін.)

Вольова активність пов'язана з мотивацією. Головна психологічна функція волі – це посилення мотивації. Це вдосконалене свідоме регулювання дій. Сенс дії пов'язаний з боротьбою мотивів і змінюється при навмисних розумових зусиллях. Якщо з'являється перешкода, виникає необхідність у вольовій дії.

Вольова регуляція включається в початковий момент провадження діяльності. Можна виділити такі характерні риси волі:

- витривалість і наполегливість волі. Тобто енергійна діяльність триває довго, це прагне досягнення поставленої мети.
- принципову послідовність і сталість волі. Принципова послідовність впливають із принципу життя, якому людина підпорядковує все.
- критичність волі – особливість, яка визначається у продуманості та критичній оцінці своїх дій.
- рішучість полягає у відсутності коливань при боротьбі мотивів, швидкому прийнятті рішень і сміливому проведенні їх у життя.

Відповідно до складності вольової діяльності визначають різні вольові якості особистості. Тобто, ініціативність, самостійність та незалежність, як істотну особливість волі. У вольовій дії задля досягнення мети доводиться зіштовхуватися із зовнішніми та внутрішніми перешкодами. Тому істотними вольовими якостями особистості є самоконтроль, витримка, самовладання. Вони забезпечують співвідлеглість мотивів.

Поняття мотивації та мотиву в психології є основним. Вони пояснюють спонукальні моменти у поведінці людини. Мотивацію визначаємо як систему мотивів, тобто причин, що пояснюють спрямованість та активність поведінки людини. Будь-яку поведінку можна пояснити внутрішніми і зовнішніми причинами. У першому випадку говорять про мотиви, потреби, цілі, наміри, бажання, інтереси тощо. В другому – про стимули, що виходять із ситуації.

Актуальна поведінка людини розглядається як результат безперервної

взаємодії із ситуацією. Мотивація визначається як процес безперервного вибору та прийняття рішень. При цьому враховуються поведінкові альтернативи.

Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення певної мети.

Мотив – те, що належить самому суб'єкту поведінки. Він спричиняється особистісними властивостями. Вони спонукають до певних дій.

Важливим станом є поняття потреби. Тобто, того, що люди в певних умовах потребують для нормального існування та розвитку. Потреби пов'язані з наявністю почуття незадоволеності, з дефіцитом того, що потрібно організму. Кількість та якість потреб залежить від багатьох факторів. Це організація, спосіб та умови життя.

Крім фізичних і органічних потреб у людини є матеріальні, духовні, соціальні. Наразі соціальні потреби суттєво відчувають дефіцит. Це пояснюється вимушеним обмеження реального спілкування через пандемічні карантинні обмеження. Люди відрізняються один від одного. Тому й наявність їх потреб суттєво відрізняється теж.

Основні характеристики людських потреб – сила, періодичність виникнення та спосіб задоволення. Ще одною суттєвою характеристикою є предметність потреби. Тобто, сукупність об'єктів матеріальної та духовної культури, задля задоволення цієї потреби.

Мотиваційну сферу людини прийнято оцінювати за такими параметрами: широта, гнучкість та ієрархізованість.

Широта мотиваційної сфери - якісне розмаїття мотиваційних чинників, мотивів, потреб, цілей. Більш розвинена мотиваційна сфера має більше різноманітних мотивів, потреб та цілей.

Гнучкість мотиваційної сфери характеризує процес мотивації. Гнучкою вважається мотиваційна сфера, у якій для задоволення вищого рівня використано більше мотиваційних побудників нижчого рівня.

Наприклад, гнучкішою є мотиваційна сфера людини, яка залежно від обставин задоволення одного й того ж мотиву може використовувати різноманітніші засоби, ніж інша людина. Зауважимо, для цього індивіда потреба в знаннях може бути задоволена лише телебаченням, радіо та кіно, а для іншого засобом її задоволення є також різноманітні книги, періодичний друк, спілкування з людьми. В останнього мотиваційна сфера за визначенням буде гнучкішою.

Інтереси, задачі, бажання і наміри входять до системи мотиваційних факторів. Вони беруть участь у мотивації поведінки. При цьому, виконують у ній інструментальну роль. Вони відповідальні за стиль та спрямованість поведінки.

Мотивація поведінки людини може бути свідомою та несвідомою. Тобто, потреби та цілі, які керують поведінкою людини, усвідомлюються

по-різному. Багато психологічних проблем вирішується.

Якщо ми не уявляємо, що люди завжди усвідомлюють мотиви своїх дій. Навпаки, не усвідомлюють в більшості випадків причини та мотиви вчинків, думок та почуттів. Вони, справжні мотиви, зовсім не такі, якими здаються.

Визначальними джерелами значущих для людини смислів є потреби і особистісні цінності. Всі вони займають те ж саме місце в структурі мотивації людини. Також в структурі породження смислів.

Для людини набувають сенс об'єкти, явища або дії, які мають сприяють реалізації її потреб або особистісних цінностей. Ці сенси індивідуальні. Тобто, це впливає з розбіжності потреб і цінностей.

Люди різні, тому у людей маються своєрідності індивідуальних шляхів реалізації своїх потреб. Ці шляхи можуть бути соціально бажаним. Й навпаки, соціально небезпечними. Це залежить від об'єктивних та суб'єктивних умов, в яких існує конкретна людина.

Саме особистість (її якості й властивості) визначає сутність педагогічної діяльності та спілкування: заради чого працює, які ставить цілі і завдання, які вибирає способи і засоби досягнення цілей і вирішення завдань.

Тому особистість є центральним фактором в праці майбутнього фахівця соціономічної сфери.

Виклад основного матеріалу. Мотивація особистості обумовлена спрямованістю, що включає ціннісні орієнтації, мотиви, цілі, смисли, ідеали. Спрямованість, в свою чергу, визначає систему базових відносин людини до світу і себе. Тобто, смислова єдність її поведінки та діяльності, створює стійкість особистості.

Це дозволяє протистояти небажаним впливам ззовні або зсередини, є основою саморозвитку і професіоналізму. Основою для моральної оцінки цілей і засобів поведінки.

Здібності зазвичай розглядають як індивідуальні властивості особистості. Вони сприяють успішному виконанню діяльності. Педагогічні здібності визначають як індивідуальні стійкі властивості особистості.

Виділяють дві групи педагогічних здібностей:

- перцептивно-рефлексивні здібності. Вони визначають можливість усвідомлення індивідуальної своєрідності особистості дитини. Також розуміння себе. Ці здібності є провідними;

- проєктивні, конструктивні, управлінські здібності. Вони пов'язані з умінням впливати на іншу людину.

Перцептивно-рефлексивні педагогічні здібності включають здатність до вивчення іншої людини, розуміння, емпатії. Ця група здібностей є основою. Вона не компенсується в разі її відсутності.

Тобто, характерна саме для праці фахівця соціономічної сфери, тому що свідчить про його орієнтацію на психічний розвиток дитини.

До управлінські здібності входять здатність впливати на окремі вчинки

та поведінку іншої людини. Вміння звертатися до мотивів і цілей дитини. Через них керувати поведінкою, а не маніпулювати іншою людиною.

Іншою властивістю особистості фахівця соціономічної сфери є його характер. Тобто, система стійких емоційних відносин фахівця соціономічної сфери до типових ситуацій професійного життя. Це може бути пов'язано із стереотипами професійної поведінки.

Психологи відзначають, що характер сам по собі не визначає поведінки. В залежності від спрямованості особистості, він може змінюватися.

Психологи виявили, що способи емоційного реагування фахівця соціономічної сфери можуть бути:

1. за змістом – оціночними (об'єктивна або несправедлива оцінка), захисними (проникнення в мотиви дитини, прощення і виправдання), регулюючі (мобілізують дитину або забороняють, вказують);

2. по ефективності і по відношенню до мети педагогічної діяльності – конструктивними (реально сприяють досягненню мети). Псевдо конструктивними (створюють видимість участі у вирішенні проблеми). Деструктивними (є перешкодою для виходу з емоціогенної ситуації);

3. за характером активності - наступальні (оцінка дитини і себе, виявлення позиції іншого), поступальні (надання ініціативи іншому);

4. за функцією – мобілізуючими (рекомендації дитині, себе), заспокійливими (участь, примирення), провокуючим (впертість).

До характеру примикають психічні стани, тобто, одночасне поєднання різних психічних процесів у даний відрізок часу.

У роботі фахівця соціономічної сфери можуть виникати тимчасові психічні стани як реакція на ситуацію. Згодом вони можуть перетворюватися в стійкі функціональні стани. Вони є резервом розвитку особистості.

Функціональні стани можуть бути комфортними. Для них характерне оптимальне співвідношення напруженості та працездатності. І дискомфортними, що виражаються в зниженні працездатності, підвищенні стомлюваності, тривожності, помилках.

Особистість фахівця соціономічної сфери починається з вивчення спрямованості. Тобто того, на що він спрямований у своїй праці. Здібності в цілому компенсується рисою особистості. Їх можна сформулювати, якщо у людини є стійке бажання бути фахівцем соціономічної сфери.

Здібності частіше проявляються і розвиваються у тих, у кого є особистісна спрямованість на відповідну працю.

Існують інтегральні характеристики особистості. Вони об'єднують різноманітні її властивості.

Професійна педагогічна самосвідомість фахівця соціономічної сфери, тобто комплекс уявлень про себе як професіонала. Містить наступні складові.

1. Усвідомлення норм, правил, моделі професії як еталонів для усвідомлення своїх якостей. На основі загальної освіченості складається

професійне кредо фахівця соціономічної сфери.

2. Усвідомлення цих якостей в інших людей, порівняння себе з професіоналом середньої кваліфікації (мабуть, свого колеги по професії).

3. Оцінки себе як професіонала з боку інших людей - дітей, колег, керівництва.

4. Самооцінювання своїх окремих сторін. Оптимальною структурою самооцінки є така, в якій існують мінімальні відмінності між актуальною і рефлексивною самооцінкою.

5. Позитивне оцінювання фахівцем соціономічної сфери самого себе в цілому. Визначення своїх позитивних якостей, перспектив, створення позитивної Я-концепції.

Це сприяє підвищенню впевненості у собі, задоволеність своєю професією, ефективність роботи в цілому. Такий фахівець прагне до самореалізації. Особливо важливо те, що позитивна Я-концепція фахівця сприяє і розвитку позитивної Я-концепції дитини.

Відчуваючи себе спокійно і впевнено, фахівець соціономічної сфери доброзичливий. Розуміння слабких сторін своєї праці, наміри їх виправити не руйнують загальної позитивної самооцінки.

І навпаки, фахівець з низькою професійною самооцінкою відчуває почуття незахищеності. Він негативно сприймає оточуючих з-за своїх стресів і тривог. Використовує авторитарний стиль як засіб психологічного самозахисту.

У фахівців соціономічної сфери в ряді випадків спостерігаються низькі показники інтересу до себе, зосередження зусиль на захист свого «Я». Вони пред'являють підвищені вимоги до оточуючих. Тому стимулювання фахівцем позитивних думок про себе, про можливість зростання, - все це важливі риси позитивної «Я-концепції».

Це інтегральна характеристика його особистості. Позитивна «Я- концепція» надає фахівцю соціономічної сфери стійкість в умовах оцінки його ззовні (категорійність, вибір на конкурсній основі). Первинна «Я- концепція» та оцінка себе як професіонала складається в перші кілька років роботи. Потім шліфується і навіть може переглядатися.

Ще одною характеристикою особистості фахівця соціономічної сфери є індивідуальний стиль його діяльності та спілкування. Тобто, характерне для нього стійке поєднання завдань, засобів і способів діяльності та спілкування. Також ритм роботи, що визначається психофізіологічними особливостями та минулим досвідом.

Фахівець має право на реалізацію свого індивідуального почерку в роботі. Головним аргументом на користь його індивідуальної манери буде розумовий і особистісний розвиток дітей, з якими він працює.

Оптимальний індивідуальний стиль забезпечує найбільший результат при мінімальних витратах часу і сил. Працюючи у своєму стилі, фахівець

менше напружується і втомлюється. Виділено чотири стилі, в тому числі два крайніх: розсуджуюче - методичний і емоційно-імпровізаційний.

Перший стиль характеризується чітким структуруванням та організацією навчального процесу. Це досить жорстке управління ім. Професійна самооцінка частіше невисока.

Фахівець емоційно-імпровізаційного стилю не прагне до чіткого планування занять. Він будує навчальний процес на розвитку самостійності дитини. Не любить займатися повторенням і закріпленням. Захоплюється самим процесом роботи, проводячи її у швидкому темпі, використовує імпровізацію, орієнтується на пошук нового.

Це не завжди забезпечує міцне засвоєння знань і навичок. Професійна самооцінка зазвичай завищена.

Таким чином, кожен із стилів має як свої переваги і недоліки. Оскільки індивідуальний стиль визначається співвідношенням завдань і способів діяльності, то він може змінюватися.

Індивідуальність фахівця соціономічної сфери забезпечує йому авторитет в очах дитини - особливу професійну позицію, що означає специфічний вплив на дітей, право приймати рішення, виражати оцінку, давати поради. Сама по собі посада вихователя створює лише умови для авторитету. При цьому, автоматично його не забезпечує.

Справжній авторитет спирається на характеристики фахівця як суб'єкта діяльності і спілкування. На особливості його особистості: демократичний стиль співробітництва, емпатія, здатність до відкритого спілкування, позитивна «Я-концепція», його прагнення до внутрішнього росту.

У той же час слід уникати помилкового авторитету, який виникає, якщо фахівець соціономічної сфери використовує у спілкуванні невластиві йому ролі і маски.

Хочеться наголосити на тому, що фахівцям соціономічної сфери, які в силу своєї професії спілкуються з великою кількістю людей різного віку, достатньо часто доводиться переживати стресові ситуації. Щоб не розгубитися в цих умовах, потрібні відмінні вольові властивості. Потрібна всебічна і ретельна підготовка, й налагоджена система професійних умінь і навичок. Тобто. потрібна добре вихована, натренована, суворо організована воля. Також слід враховувати, що складні ситуації, в яких часом виявляється людина через специфіку своєї професії, висувають певні вимоги. Тобто, потрібно активно формувати, направляти волю.

Слід зазначити, що далеко не всі фахівці соціономічної сфери витримують пов'язані з їхньою роботою навантаження. Хтось змушений усвідомити, що професійна, пов'язана зі стресовими ситуаціями, діяльність не відповідає їх можливостям. Високий рівень творчої активності, нервово-психічні навантаження спотворюється природним професійно-особистісним потенціалом.

Емпіричне дослідження психологічних особливостей майбутніх фахівців соціономічної сфери проводилось на базі факультету дошкільної педагогіки та психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Контингентом дослідження були обрані три рівноцінні за кількістю групи: студенти першого курсу (22 особи), студенти третього курсу (22 особи) та магістранти 2-го року навчання (22 особи), тобто загальною кількістю 66 осіб. Дослідження проводилося протягом березня-липня 2023 року.

Для добору адекватного інструментарію ми ознайомилися з певними методиками, спрямованими на діагностику вольового потенціалу особистості, діагностику мотиваторів соціально-психологічної активності особистості та діагностику характерологічних особливостей та психічних станів особистості. Відповідно, нами для дослідження було обрано такі методики: тест-опитувальник «Методика визначень акцентуацій характеру» К. Леонгарда; «Тест на самооцінку стресостійкості особистості»; тест «Діагностика вольового потенціала особистості»; «Опитувальник для оцінки своєї завзятості»; «Опитувальник для оцінки своєї наполегливості»; «Діагностика мотиваторів соціально-психологічної активності особистості».

Висновки. На підставі проведеного емпіричного дослідження психологічних особливостей майбутніх фахівців соціономічної сфери ми дійшли таких висновків:

1. Встановлено, що найбільш акцентуєваними майбутніми фахівцями соціономічної сфери є магістранти 2-го року навчання. При цьому, найбільш виражені показники акцентуації характеру у них за шкалами гіпертимності, емотивності, циклотимності та екзальтованості.

2. Виявлено, що середній рівень вольового потенціалу став переважним у всіх 3-х груп респондентів.

3. Провідними потребами у всіх респондентів 3-х груп є потреба у досягненні успіху та потреба у груповому визнанні та повазі. При цьому переважає потреба у досягненні успіху з високим рівнем.

4. В потребі у прагненні до влади переважає середній рівень у студентів 3-го курсу. У інших груп респондентів – високий.

5. Високий рівень потреби у груповому визнанні та повазі переважним є у респондентів всіх 3-х груп.

6. Високий рівень наполегливості є переважним у респондентів всіх 3-х груп. Низький рівень дає найнижчі показники по відсотках.

7. Власна завзятість з переважним високим рівнем показана у студентів 3-го курсу та магістрантів 2-го року навчання. Низький рівень виявлено лише у студентів 3-го курсу, в інших групах його не визначив ніхто з майбутніх фахівців соціономічної сфери.

8. Виявлено, що у респондентів всіх 3-х груп переважним рівнем стресостійкості є середній.

9. Найбільш високо майбутні фахівці соціономічної сфери оцінили такі судження, як: «Свідомість корисності своєї діяльності, важливості навчання і виховання молоді», «Інтерес до педагогічної діяльності», «Бажання передати свої знання й досвід», «Прагнення до самоствердження, підвищення статусу, престижу», «Прагнення до самовираження й творчої роботи», «Бажання перебувати в середовищі інтелектуалів та освітніх людей».

Низько оцінені такі судження, як: «Наявність тривалої відпустки», «Можливість задовольнити своє прагнення до влади», «Змусили обставини», «Не треба перебувати на роботі від дзвінка до дзвінка». Це свідчить про те, що більша частина майбутніх фахівців соціономічної сфери мають педагогічне призначення, і лише четверта частина респондентів мають другорядне призначення у виборі даної спеціальності.

Література:

1. Андрійчук І. П. Формування позитивної Я-концепції особистості майбутніх практичних психологів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ. 2003. 192 с.
2. Афанасьєва Т. О. Психологічні особливості криз професійного становлення психолога. *Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського*. Сер.: Психологічні науки. Миколаїв., 2013. Т. 2. Вип. 10. С. 29–32.
3. Браніцька Т. Р. Загальна характеристика фахівця соціономічної професії. *Зб. наук. праць Хмельницького ін-ту соціальних технологій Університету «Україна»*. Хмельницький, 2012. № 6. С. 25–28.
4. Грицюк І. М. Професія психолога як сфера соціальної реалізації особистості. *Освіта регіону : Політологія. Психологія. Комунікації*. Київ, 2014. № 4(37). С. 84–88.
5. Дружиніна І. А. Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх практичних психологів: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ. 2009. 239 с.
6. Крикля К. П. Психологічні особливості професійного становлення майбутнього психолога в умовах сучасного суспільства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія психологічна)*. Львів., 2012. Вип. 2. Ч. 1. С. 409–417.
7. Москальов М. В. Психологічні особливості розвитку психологічної культури майбутніх практичних психологів. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди «Психологія»*. Харків, 2011. № 94, Том 2. С. 14–17.
8. Чуйко О. М., Червак Х. Я. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності студента-психолога. *Зб. наук. праць: психологія*. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім.В. Стефаника», 2014. Вип. 19. Ч. 1. С. 164–173.
9. Holland John L. Psychological Classification of Occupations. *Baltimore: Johns Hopkins University, Md. Center for the Study of Social Organization of Schools*. 1970. 68 p

References:

1. Andrijchuk, I. P. (2003). Formuvannja pozitivnoї Ja-koncepcії osobistosti majbutnih praktichnih psihologiv u procesi profesijnōї pidgotovki [Formation of a positive self-concept of the personality of future practical psychologists in the process of professional training]. *Candidate's thesis*. Kiiv [in Ukrainian].
2. Afanas'eva, T. O. (2013). Psihologichni osoblivosti kriz profesijnogo stanovlennja psihologa [Psychological features of crises of the professional formation of a psychologist]. *Naukovij visnik Mikolaivs'kogo derzhavnogo universitetu im. V. O. Suhomlins'kogo. Ser.: Psihologichni nauki - Scientific Bulletin of Mykolaiv State University named after V. O. Sukhomlynskyi. Ser.: Psychological Sciences*, 2, 10, 29–32 [in Ukrainian].

3. Branic'ka, T. R. (2012). Zagal'na charakteristika fahivcja socionomichnoi profesii [General characteristics of a specialist in the socioeconomic profession]. *Zb. nauk. prac' Hmel'nic'kogo in-tu social'nih tehnologij Universitetu «Ukraina» - Coll. of science Proceedings of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University "Ukraine"*, 6, 25–28 [in Ukrainian].

4. Gricjuk, I. M. (2014). Profesija psihologa jak sfera social'noi realizacii osobistosti [The profession of a psychologist as a sphere of social realization of the individual]. *Osvita regionu: Politologija. Psihologija. Komunikacii - Education of the region: Political science. Psychology. Communications*, 4(37), 84–88 [in Ukrainian].

5. Druzhinina, I. A. (2009). Psihologichni chinniki rozvitku profesijnoi identichnosti majbutnih praktichnih psihologiv [Psychological factors in the development of the professional identity of future practical psychologists]. *Candidate's thesis*. Kii'v [in Ukrainian].

6. Kriklja, K. P. (2012). Psihologichni osoblivosti profesijnogo stanovlennja majbutn'ogo psihologa v umovah suchasnogo suspil'stva [Psychological features of the professional development of the future psychologist in the conditions of modern society]. *Naukovij visnik L'vivs'kogo derzhavnogo universitetu vnutrishnih sprav (serija psihologichna) - Scientific bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs (psychological series)*, 2, 1, 409–417 [in Ukrainian].

7. Moskal'ov, M. V. (2011). Psihologichni osoblivosti rozvitku psihologichnoi kul'turi majbutnih praktichnih psihologiv [Psychological features of the development of the psychological culture of future practical psychologists]. *Visnik HNPU imeni G. S. Skovorodi «Psihologija» - Bulletin of H.S. Skovoroda KhnPU "Psychology"*, 94, 2, 14–17 [in Ukrainian].

8. Chujko, O. M., Chervak, H. Ja. (2014). Psihologichni osoblivosti stanovlennja profesijnoi identichnosti studenta-psihologa [Psychological features of the professional identity formation of a psychology student.]. *Zb. nauk. prac': psihologija. Ivano-Frankivs'k: DVNZ «Prikarpats'kij nacional'nij universitet im.V. Stefanyka» - Coll. of science works: psychology. Ivano-Frankivsk: Prykarpattia National University named after V. Stefanyka*", 19, 1, 164–173 [in Ukrainian].

9. Holland, John L. (1970). *Psychological Classification of Occupations*. Baltimore: Johns Hopkins University, Md. Center for the Study of Social Organization of Schools [in English].